

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

przy udziale pełnomocnika pokrzywdzonego Z. C. - adwokata T. G.
w sprawie **adwokata D. C.** obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze (dalej: ustawy Prawo o adwokaturze) w zw. z § 21 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na rozprawie w dniu 3 października 2023 r. kasacji wniesionych przez Ministra Sprawiedliwości i pełnomocnika pokrzywdzonego od postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 10 września 2020 r., sygn. akt [...], uchylającego orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej [...] z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie o sygn. akt [...] i umarzającego postępowanie

I. uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę dyscyplinarną przekazuje Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

II. kasację pełnomocnika pokrzywdzonego Z. C. pozostawia bez rozpoznania;

III. kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Adwokat D. C. został obwiniony o to, że: podjął się prowadzenia sprawy w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po zmarłym T. C. jako pełnomocnik spadkobierców Z. C. i M. C., prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Z., sygn. akt [...], posiadając jednocześnie umocowanie z dnia 24 listopada 2014 r. udzielone przez M. C. do zbycia całego przysługującego mocodawcy udziału w spadku po T. C. oraz zawierając z M. C. w dniu 24 listopada 2014 r. umowę przedwstępną sprzedaży udziału w spadku po T. C., co spowodowało, iż wynik prowadzonej sprawy dotyczył jego majątku, tj. o przewinienie dyscyplinarne z § 21 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw. z art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (dalej powoływana jako: ustawa Prawo o adwokaturze).

Orzeczeniem z dnia 16 grudnia 2019 r., sygn. akt [...], Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej [...]:

I. obwinionego adw. D. C. uznał za winnego tego, że w dniu 4 lutego 2015 r. nabył udział w majątku spadkowym od swojego klienta M. C. na skutek czego wszedł w stosunek prawny ze swoim klientem Z. C., a następnie w dniu 8 czerwca 2015 r. zainicjował postępowanie o dział spadku z udziałem Z. C., co spowodowało, że wynik prowadzonych przez niego spraw dotyczył jego majątku, tj. za winnego przewinienia dyscyplinarnego określonego w § 21 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw. z art. 80 ustawy Prawo o adwokaturze i za to, na podstawie art. 81 ust. 1 pkt 3 oraz art. 82 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze, wymierzył mu karę pieniężną w wysokości 3000 zł;

II. na podstawie art. 95l ust. 1, 2 i 3 ustawy Prawo o adwokaturze i pkt 1 uchwały nr 23/2017 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 1 lipca 2017 r. obciążył obwinionego zryczałtowanymi kosztami postępowania w kwocie 5000 zł.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone przez obwinionego, obrońcę obwinionego oraz pełnomocnika pokrzywdzonego.

Postanowieniem z dnia 10 września 2020 r., sygn. akt [...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury uchylił w całości zaskarżone orzeczenie i umorzył postępowanie.

W uzasadnieniu powyższego wskazano, iż karalność czynów zarzucanych obwinionemu uległa przedawnieniu z dniem 24 lipca 2020 r. Sąd II instancji zwrócił uwagę, iż bieg terminu przedawnienia zgodnie z art. 88 ustawy Prawo o adwokaturze nastąpiłby zasadniczo w dniu 8 czerwca 2020 r., jednakże z uwagi na treść art. 15 zzz ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych działaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID - 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374 z późn. zm.) termin przedawnienia nie biegł przez 46 dni i o tyle należało przedłużyć termin przedawnienia czynów, których bieg nie zakończył się w dniu wejścia w życie powołanego przepisu.

Kasację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł Minister Sprawiedliwości, który zaskarżył je całości na niekorzyść obwinionego adwokata D. C., podnosząc rażące naruszenie prawa procesowego, polegające na naruszeniu treści przepisu art. 456 k.p.k.

Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wskazano, że zaskarżone rozstrzygnięcie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury przybrało niewłaściwą formę, tj. postanowienia zamiast orzeczenia, w następstwie czego pozbawiono stronę prawa do złożenia kasacji oraz nie pouczone jej o przysługującym uprawnieniu, o którym mowa w art. 91a ustawy Prawo o adwokaturze. Jednocześnie skarżący zaznaczył, iż nie podnosi zarzutu co prawidłowości ustaleń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury poczynionych w zakresie przedawnienia karalności czynu.

Rozstrzygnięcie sądu *meriti* zaskarżył również pełnomocnik pokrzywdzonego, podnosząc zarzut:

- naruszenia art. 6 § 1 k.k. w zw. z art. 95 lit. n pkt 2 ustawy Prawo o adwokaturze poprzez błędne ustalenie czasu popełnienia przewinienia przez obwinionego na dzień 8 czerwca 2015 r.;

- naruszenia art. 88 ustawy Prawo o adwokaturze poprzez przyjęcie, że przedawnienie czynu nastąpiło w dniu 8 czerwca 2020 roku, co skutkowało wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania.

Formułując powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury w W.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Nieprawidłowa forma decyzji procesowej sądu *ad quem* - której wadliwość i nieakceptowalne skutki w pełni słusznie sygnalizował w wywiedzionej kasacji Minister Sprawiedliwości - spowodowała konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy dyscyplinarnej dotyczącej obwinionego adwokata D. C. Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Na kanwie rozpoznawanej sprawy rozważania rozpocząć należy od czynności związanych z obowiązkiem każdorazowego badania warunków formalnych dopuszczalności kasacji, mającym pierwszeństwo przed merytorycznym jej rozpoznaniem. Analiza podniesionych w kasacji zarzutów możliwa jest bowiem dopiero wówczas, gdy stwierdzona zostanie dopuszczalność jej wniesienia przez uprawniony do tego podmiot.

W ocenie Sądu Najwyższego zasadność przyjęcia dopuszczalności wywiedzonego przez Ministra Sprawiedliwości nadzwyczajnego środka zaskarżenia od postanowienia sądu korporacyjnego w niniejszej sprawie wynika z możliwości wniesienia przez niego kasacji nadzwyczajnej w trybie art. 521 k.p.k. oraz konieczności zapewnienia gwarancji realizacji kontroli sądowej sprawowanej przez Sąd Najwyższy nad prawidłowością rozstrzygnięć sądów korporacyjnych.

Kasację pełnomocnika pokrzywdzonego Z. C. należało natomiast pozostawić bez rozpoznania z uwagi na jej niedopuszczalność. Przepis art. 95 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze dokonuje bowiem wyraźnego wyodrębnienia na dwa rodzaje rozstrzygnięć sądu dyscyplinarnego ferowanych na gruncie adwokackiego postępowania dyscyplinarnego, tj. formy postanowienia bądź orzeczenia. Jedynie ostatnia z wspomnianych może zostać natomiast zaskarżona kasacją wniesioną na podstawie art. 91a ust. 1 powoływanej regulacji. Zaistniały układ procesowy uniemożliwia zatem rozważenie zarzutów podnoszonych w kasacji pełnomocnika pokrzywdzonego.

W niniejszej sprawie karalność przewinienia dyscyplinarnego ustała z dniem 24 lipca 2020 r., tworząc tym samym okoliczność wyłączającą postępowanie określoną w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Wskazać bowiem należy, iż treść art. 88 ustawy Prawo o adwokaturze stanowi, iż nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, jeżeli od czasu popełnienia przewinienia upłynęły trzy lata (ust. 1), a w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem uprzednio wspomnianego terminu, karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło pięć lat (ust. 2).

Lektura uzasadnienia zaskarżonego rozstrzygnięcia w sposób oczywisty wskazuje, iż sąd II instancji, nabierając wprowadzić trafne przekonania o istnieniu okoliczności wyłączającej ściganie dyscyplinarne w postaci przedawnienia, ewidentnie niewłaściwie oznaczył swoją decyzję, która w postępowaniu dyscyplinarnym winna przybrać formę orzeczenia.

Mając na uwadze, iż ustawa Prawo o adwokaturze nie precyzuje w jakich dokładnie sytuacjach procesowych powinny być ferowane orzeczenia, a w jakich postanowienia, odpowiednio należy stosować zatem przepisy Kodeksu postępowania karnego (art. 95n ustawy Prawo o adwokaturze). Jeżeli zatem w określonym układzie procesowym ustawa karnoprosowa nakazuje wydać wyrok, to tym samym w postępowaniu dyscyplinarnym w tożsamej sytuacji winno zapaść orzeczenie. Zważając natomiast, iż w procesie karnym sąd zobligowany jest wyrokiem umorzyć postępowanie w razie stwierdzenia okoliczności wyłączającej ściganie po rozpoczęciu przewodu sądowego, to sąd dyscyplinarny również ma

obowiązek orzeczeniem umorzyć postępowanie dyscyplinarne (art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy Prawo o adwokaturze). Odpowiednie stosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym art. 456 k.p.k. obliguje jednocześnie sąd odwoławczy do wydania decyzji procesowej w formie orzeczenia, niezależnie od tego, czy rozstrzyga na rozprawie czy na posiedzeniu.

W sytuacji natomiast, gdy rozstrzygnięciu wadliwie nadano postać postanowienia „konieczne jest traktowanie powyższego w dalszym procedowaniu jako orzeczenia ze wszystkimi tego konsekwencjami” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 lipca 2008 r., SDI 18/08, LEX nr 1615371). Należy mieć bowiem w polu widzenia, iż w postępowaniu dyscyplinarnym zastosowanie znajduje reguła interpretacyjna wyrażona w art. 118 § 1 k.p.k., która „odnosi się nie tylko do czynności procesowych stron, ale także i czynności procesowych dokonanych przez organy procesowe” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 2 marca 2001 r. V KKN 3/2001, LEX nr 47617).

Sąd Najwyższy w pełni aprobuje stanowisko sądu II instancji, iż postępowanie dyscyplinarne prowadzone przeciwko obwinionemu należało umorzyć z uwagi na zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Wyższy Sąd Dyscyplinarny zasadnie stwierdził bowiem, że karalność czynów zarzucanych obwinionemu uległa przedawnieniu z dniem 24 lipca 2020 r., prawidłowo uwzględniając treść art. 15 zzz ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych działaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID - 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374 z późn. zm.). Powyższa okoliczność stanowi natomiast bezwzględną przeszkodę procesową, uniemożliwiającą dalszy tok procesu, wobec czego decyzja o konieczności uchylecia zaskarżonego orzeczenia i umorzenia postępowania w pełni zasługuje w tym zakresie na aprobatę.

Niemniej jednak sąd ad quem, choć trafnie stwierdził zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., przyjął nieprawidłową formę wydanego rozstrzygnięcia, błędnie wydając decyzję procesową poprzez postanowienie. Powyższe rażąco narusza natomiast przepisy prawa karnego procesowego, tj. art. 456 k.p.k., mającego charakter bezwzględny, zgodnie z którym

o utrzymaniu w mocy, uchyleniu lub zmianie wyroku sądu pierwszej instancji sąd odwoławczy orzeka wyrokiem. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury, uchylając zatem orzeczenia sądu I instancji i umarzając postępowanie z uwagi na stwierdzone przedawnienie przewinienia dyscyplinarnego, niewątpliwie winien zatem wydać orzeczenie (stanowiące odpowiednik wyroku w postępowaniu dyscyplinarnym), a nie postanowienie.

W związku z powyższym uchybieniem, odnoszącym się jedynie co do formy wydanego rozstrzygnięcia, na którego nieprawidłowość wskazywał w wywiedzionej kasacji Minister Sprawiedliwości, konieczne było zatem uchylenie zaskarżonego postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 10 września 2020 r. o sygn. akt [...] i wydanie orzeczenia następczego o przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, celem zapewnienia pokrzywdzonemu przysługującym mu jako stronie postępowania uprawnień procesowych.

Mając uwadze powyższe orzeczono, jak na wstępie.

[M. T.]

[ms]